Tiêu đề dự án: Thí điểm bảo tồn đa dạng sinh học ở Tây Trường Sơn thông qua việc triển khai mô hình vườn rừng trong canh tác cà phê.

Thời gian dự án: 5-6 tháng, tháng 2 năm 2022 đến tháng 7 hoặc tháng 8 năm 2022

Khu vực địa lý của dự án: Xã Hướng Phùng, Huyện Hướng Hóa, Tỉnh Quảng Trị

Ý tưởng dự án:

1. **Tiểu sử**

Hướng Hóa, Quảng Trị có cộng đồng người dân tộc Vân Kiều trồng cà phê ven vùng rừng Tây Trường Sơn. Do chất lượng và giá cà phê ngày càng giảm, người dân đang bỏ vườn cà phê và liên tục lấn rừng để trồng các loại cây khác, ảnh hưởng lớn đến diện tích và tính đa dạng sinh học của rừng Tây Trường Sơn.

Dự án là thí điểm mô hình vườn rừng, trong đó cây cà phê được đầu tư phục hồi chất lượng, kết hợp phục hồi hệ thực vật bản địa và môi trường đất bằng phương pháp tự nhiên. Mô hình sẽ chứng minh rằng cải thiện sinh kế có thể được liên kết với phục hồi môi trường và đa dạng sinh học.

Đây là bài học có thể được ghi nhận, tuyên truyền, hoặc là tiền đề cho các doanh nghiệp và chính quyền địa phương tiếp tục đầu tư.

2. **Mục đích chính và các kết quả mong đợi:**

2.1 Mục đích chính

Mục tiêu của dự án là thí điểm giảm thiểu tác động đến môi trường rừng từ việc canh tác cà phê, sử dụng mô hình vườn rừng bền vững. Thông qua các hoạt động của dự án, nhóm sẽ xây dựng bộ tài liệu tập huấn, hướng dẫn mô hình vườn rừng cho nông dân dân tộc trồng cà phê ở Hướng Hóa, Quảng Trị nói riêng và vùng Tây Trường Sơn nói chung. Chi tiết:

- Giảm tình trạng chặt phá, lấn chiếm rừng để trồng cà phê, thông qua mô hình vườn rừng tạo sinh kế bền vững.
- Nâng cao năng lực xây dựng vườn rừng của người dân địa phương với nhiều loại cây, bao gồm cây cà phê, cây bản địa, cây thảo mộc, đa tầng, đa tán. Đồng thời, tái sử dụng các phụ phẩm nông nghiệp, thảo dược của địa phương để sản xuất phân bón, thuốc trừ sâu sinh học.
- Nâng cao nhận thức của người dân trồng cà phê, đặc biệt là đồng bào dân tộc thiểu số về bảo tồn đa dạng sinh học và bảo vệ môi trường rừng.

2.2 Kết quả mong đợi:

Thông qua các hoạt động của dự án, các kết quả có thể đạt được là:

- Đến tháng 9 năm 2022, thiết lập thành công ít nhất 4Ha vườn rừng cà phê theo mô hình cà phê đặc sản, gắn với bảo tồn rừng tại Hướng Phùng, Hướng Hóa, Quảng Trị.

- Nhóm cộng đồng soạn thảo bộ tài liệu hướng dẫn mô hình cà phê vườn rừng với các tiêu chí cụ thể, phù hợp với địa phương, văn hóa của các dân tộc thiểu số và có thể áp dụng rộng rãi.
- Khoảng 100 hộ đồng bào dân tộc thiểu số được tập huấn các kiến thức sau: (1) Thực hiện mô hình cà phê vườn rừng bền vững, đa dạng loài, bảo vệ thực vật bản địa; (2) Kỹ thuật sản xuất phân bón và giải pháp bảo vệ thực vật từ phụ phẩm nông nghiệp và dược liệu địa phương; (3) Bảo tồn đa dạng sinh học và môi trường trong canh tác nông nghiệp.
- 10 sản phẩm truyền thông về bảo tồn đa dạng sinh học, mô hình vườn rừng và Quỹ bảo tồn động vật hoang dã Việt Nam trên các kênh truyền thông và mạng xã hội, bao gồm các video clip, bài hướng dẫn, bài báo, tin tức, đặc biệt trên các chuyên trang quảng bá cà phê đặc sản trên thị trường trong nước và quốc tế.
- Tổ chức ít nhất 1 chuyến học tập, chia sẻ kinh nghiệm cho nông dân các địa phương khác về mô hình vườn rừng.

2.3 Các nhóm đối tượng và người hưởng lợi cuối cùng (được phân tách theo giới tính):

Đối tượng	Tổng	Nam	Nữ
Nông dân dân tộc thiểu số	160	60	100
Nông dân dân tộc Kinh	40	15	25
Cán bộ địa phương	10	6	4
Tổng	210	81	129

3. Kế hoạch hoạt động cụ thể để thực hiện dự án

Tháng	Mô tả dự án	Tên đơn vị thực hiện
Tháng đầu tiên	**Mô hình thí điểm "Vườn cà phê rừng đa dạng sinh học":** - Đánh giá tình trạng đất canh tác sản xuất, thực hành phương pháp phục hồi chất dinh dưỡng của đất bằng cách tăng độ mùn cho đất. - Đánh giá hiện trạng vườn cà phê và cách thức đưa cây trồng vào thực hiện vườn cà phê đa dạng sinh học theo mô hình đa tầng tán. - Thực hiện trồng cây phù hợp với từng loại cây và chăm sóc cây. - Đánh giá hiệu quả về sinh kế và cảnh quan của mô hình sau 1 năm thực hiện	Nhóm dự án, Trường Cao đẳng Nông nghiệp Quảng Trị Công ty TNHH cà phê Pun

2	**Chuyển giao công nghệ phân bón, thuốc bảo vệ thực vật từ phụ phẩm nông nghiệp và dược liệu địa phương.** - Tập huấn quy trình thu hái phụ phẩm nông nghiệp, dược liệu làm nguyên liệu cho nông dân. - Tập huấn sản xuất phân bón, thuốc bảo vệ thực vật sinh học quy mô nhỏ cho nông dân - Tập huấn cách sử dụng chế phẩm sinh học cho nông dân - Đánh giá kết quả sử dụng chế phẩm sinh học trên môi trường thực vật đối với môi trường đất và sinh vật.	Nhóm dự án Công ty TNHH Trung tâm Ứng dụng Công nghệ & Cà phê Pun Quảng Trị
3	**Soạn thảo tài liệu về mô hình vườn rừng và sử dụng các chế phẩm sinh học từ phụ phẩm nông nghiệp trong canh tác** - Đánh giá hiệu quả về sinh kế và cảnh quan khi áp dụng mô hình vườn rừng và chế phẩm sinh học trong canh tác cà phê. - Chuẩn bị sách hướng dẫn về mô hình vườn rừng và canh tác bảo tồn đa dạng sinh học phù hợp với môi trường và văn hóa của địa phương.	Công ty cà phê Pun và nhóm dự án
4	**Hoạt động truyền thông** - Tạo fanpage: Nội dung hình ảnh truyền tải thông điệp của dự án. - Tạo kênh youtube mô tả quá trình thực hiện dự án, tài liệu dự án và quảng bá sản phẩm, mô hình dự án. - Bổ sung các mục, bài viết truyền thông nội dung Cà phê Vườn Rừng trên website của công ty. - Phối hợp với đài truyền hình địa phương đưa tin về mô hình cà phê vườn rừng và Quỹ Bảo tồn đa dạng động thực vật Việt Nam. - Tham gia Hội chợ và Cuộc thi Cà phê Đặc sản Việt Nam	Nhóm dự án
5	Triển khai chuyển giao mô hình đa dạng sinh học vườn cà phê theo hướng tự nhiên cho Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên, Hội Nông dân và các tổ hợp tác sản xuất.	Nhóm dự án, tổ hợp tác, hiệp hội địa phương

4. Tính bền vững của dự án

4.1 Tính bền vững của dự án:

Dự án có sự tham gia rộng rãi của cộng đồng địa phương, doanh nghiệp và phù hợp với định hướng của nhà nước nên đảm bảo tính bền vững sau khi kết thúc dự án.

- Đảm bảo cộng đồng địa phương có đủ năng lực để duy trì và phát triển mô hình sau khi dự án kết thúc bằng cách chứng minh mô hình có thể cải thiện sinh kế của cộng đồng địa phương và đồng bào dân tộc thiểu số như thế nào.
- Đảm bảo năng lực kỹ thuật và tay nghề của các tổ hợp tác, tổ chức xã hội tại địa phương để tiếp tục hỗ trợ cộng đồng địa phương duy trì và mở rộng mô hình.
- Liên kết chặt chẽ với các đối tác kinh doanh để đảm bảo lâm sản bán được giá tốt. Đồng thời, khi mô hình được chứng minh mang lại hiệu quả kinh tế và môi trường, doanh nghiệp có thể tiếp tục đầu tư mở rộng mô hình.
- Với chính sách ưu tiên phát triển cây cà phê và thương hiệu cà phê đặc sản của Quảng Trị, dự án có thể hình thành mô hình điểm để đưa vào chiến lược tái canh cà phê của địa phương.

4.2 Rủi ro và giải pháp

Một số rủi ro có thể gặp phải khi triển khai dự án:

- Rủi ro trên thị trường cà phê: Thị trường cà phê bị ảnh hưởng lớn bởi giá cà phê thế giới. Những năm 2000, khi cà phê rớt giá, người dân bỏ cây cà phê, lấn rừng trồng cây nông nghiệp khác. Nếu giá cà phê xuống thấp, có nguy cơ người dân không mặn mà với việc phát triển vườn rừng. Để giảm thiểu rủi ro này, dự án sẽ tập trung vào phân khúc cà phê đặc sản, ít bị ảnh hưởng bởi giá cà phê thương phẩm, và người tiêu dùng có xu hướng quan tâm hơn đến thiên nhiên và môi trường.
- Rủi ro dịch bệnh: Rủi ro này không lớn, vì canh tác để duy trì đa dạng sinh học sẽ góp phần bảo vệ cây trồng chống lại dịch bệnh do chính cây dại gây ra.
- Rủi ro của Covid 19: Hiện nay, đây là một trong những yếu tố ảnh hưởng lớn đến việc canh tác và tiêu thụ sản phẩm từ vườn rừng: (1) Cà phê không thu hoạch được do hạn chế di chuyển. thiếu lao động thu hoạch và chế biến; (2) Giao thông, buôn bán khó khăn do nhu cầu giảm và giá cước cao. Những yếu tố này sẽ ảnh hưởng đến sinh kế và cam kết của người dân đối với mô hình.
- Rủi ro thiên tai: Quảng Trị là một trong những tỉnh thường xuyên chịu ảnh hưởng của thiên tai. Mưa bão có thể:
    + Làm giảm năng suất cây trồng, dẫn đến giảm sinh kế. Trồng xen cây cà phê với các loại cây bản địa sẽ giảm được tác động của gió bão.
    + Mưa lũ và sạt lở đất gây thiệt hại hoàn toàn. Rủi ro này sẽ được đánh giá chi tiết khi lựa chọn khu vực triển khai mô hình thí điểm, đảm bảo giảm thiểu rủi ro thiệt hại nặng nề.

5. Đóng góp đối với các lĩnh vực chuyên đề của VB4E:

Mục tiêu của dự án có đóng góp tới các lĩnh vực chuyên đề về Đa dạng sinh học như sau:

- Từ những năm 2010, với giá cà phê giảm mạnh, người dân không chăm bón mà liên tục phá rừng, mở rộng đất nông nghiệp. Dự án sẽ thúc đẩy sự tham gia của các nhóm hợp tác

nông dân ở Hướng Phùng, Hướng Hóa, khuyến khích phụ nữ và các dân tộc địa phương tạo sinh kế bền vững, góp phần giải quyết áp lực lên diện tích rừng và đa dạng sinh học.

- Việc triển khai các mô hình sinh kế bền vững và bảo tồn rừng lâu nay còn gặp nhiều khó khăn. Các tổ chưa có mô hình phù hợp để tuyên truyền, vận động người dân giảm thiểu tình trạng phá rừng, khai thác rừng. Các tài liệu về bảo tồn thiên nhiên và bảo vệ môi trường rừng không được lập theo văn hóa và bối cảnh của đồng bào dân tộc thiểu số trong vùng nên khó tiếp cận. Dự án sẽ ghi chép những bài học kinh nghiệm từ mô hình vườn rừng và xây dựng bộ tài liệu phù hợp với địa phương. Thông qua việc xây dựng các tài liệu và trao đổi kinh nghiệm, các nhóm phụ nữ và hợp tác xã ở địa phương sẽ có năng lực để thúc đẩy hiệu quả công tác bảo vệ đa dạng sinh học.

6. **Tổng ngân sách:**

4973 EUR

Tổ chức đối tác: Dự án sẽ hợp tác với Công ty TNHH cà phê Pun, với vai trò:

- Thực hiện truyền thông dự án, mời chuyên gia tập huấn, ứng dụng thí điểm để nhân rộng mô hình.
- Tài trợ mua các sản phẩm từ vườn cà phê đa dạng sinh học.
- Thực hành sản xuất phân vi sinh, chế phẩm sinh học tại cơ sở sản xuất của công ty. Chuyển giao quy trình sản xuất phân bón, thuốc trừ sâu vi sinh.
- Thực hành khai thác các vườn rừng đa dạng sinh học để xây dựng một hệ thống minh bạch về truy xuất nguồn gốc sản phẩm từ trang trại đến người sử dụng cuối cùng.

Vui lòng liên hệ với điều phối viên tại VB4EAlliance@gmail.com để biết thêm thông tin nếu bạn quan tâm đến ý tưởng dự án.

Về Xary Coffee Group 2:

Thông tin chung:
Nhóm kinh doanh và trồng cà phê sạch được thành lập vào năm 2019.
Chúng tôi đang làm những gì:
Năm 2019:
- Tham gia dự án EMEE - Tầm nhìn Thế giới:
  + Đào tạo, hợp tác chăm sóc và thu hái cà phê chất lượng cao.
  + Tham gia giám sát các hộ nông dân thu hái, sơ chế cà phê sạch, an toàn
  + Hỗ trợ quản lý và phân bổ tài chính cho các hộ tham gia từ nguồn vốn dự án.

Năm 2020:
- Tham gia dự án sản xuất phân vi sinh từ phụ phẩm nông nghiệp:

+ Công ty cà phê PUN Việt Nam
+ Tham gia thu mua phụ phẩm nông nghiệp bán lại cho các doanh nghiệp
+ Tham gia phân phối thành phẩm cho các thành viên trong tổ hợp tác.
+ Liên tục hợp tác với nông dân để nâng cao kỹ thuật chăm sóc thu hoạch cà phê.